

Ștefan Ivan

Persoana
DUHULUI SFÂNT

O PERSPECTIVĂ BIBLICĂ, ISTORICĂ ȘI TEOLOGICĂ

Plērōma
București, 2023

RISOPRINT
Cluj-Napoca, 2023

© 2023 Ștefan Ivan, Editura Plērōma, Editura Risoprint
Orice reproducere sau selecție de texte din această carte este permisă doar cu
aprobarea în scris a editurii Plērōma.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

IVAN, ȘTEFAN

**Persoana Duhului Sfânt : o perspectivă biblică, istorică și
teologică / Ștefan Ivan. - București : Plērōma ; Cluj-Napoca :
Risoprint, 2023**

Conține bibliografie

ISBN 978-606-9096-13-0

ISBN 978-973-53-3049-1

2

Editarea: Denis Benzar și Dragoș Ștefănică
Lectura: M. Pantea; F. Iordăchescu; S. Pap; A. Vinerean
Coperta și tehnoredactarea: Gabi Giulușan

Editura Plērōma
ISBN 978-606-9096-13-0
B dul Uverturii, nr. 210 220, 060946,
sect. 6, București, parter, camera 6
Tel.: 021 434.16.24
E mail: editurapleroma@gmail.com

coediție cu
Editura Risoprint
ISBN 978-973-53-3049-1
Str. Cernavodă, nr. 5-9, 400188,
Cluj-Napoca, Cluj
Tel./Fax: 0264-590-651
E mail: editura@risoprint.ro
Pagina web: www.risoprint.ro

Cuprins

Mulțumiri	9
Abrevierea cărților biblice	11
Introducere	13
CAPITOLUL 1: Consubstanțialitatea Duhului Sfânt cu Tatăl și Fiul, din perspectivă biblică	21
1. Consubstanțialitatea Duhului Sfânt cu Tatăl și Fiul, din perspectiva Vechiului Testament	23
1.1. Aspecte pneumatologice în Vechiul Testament	25
1.2. Consubstanțialitatea Duhului Sfânt Cu Tatăl și Fiul, vădită în actul creației	28
1.2.1. Elohim	29
1.2.2. Ruah	34
1.3. Consubstanțialitatea Duhului Sfânt cu Tatăl și Fiul și lucrările Lui speciale, în Vechiul Testament	42
1.3.1. Lucrarea specială de iluminare	46
1.3.2. Lucrarea specială de împuternicire	48
1.3.3. Lucrarea specială de profeție	51
1.4. Consubstanțialitatea Duhului Sfânt cu Tatăl și Fiul văzută în promisiunea restaurării spirituale a lui Israel	53
1.4.1. Mesianismul și profețiile lui Isaia	54
1.4.2. Profețiile lui Ezechiel	56
1.4.3. Pneumatologia eshatologică a lui Ioel	58
2. Consubstanțialitatea Duhului Sfânt cu Tatăl și Fiul, din perspectiva Noului Testament	61

2.1. Perspectiva lucană și dumnezeirea Duhului Sfânt	64
2.1.1. Duhul Sfânt și nașterea miraculoasă a lui Isus	64
2.1.2. Duhul Sfânt și împuternicirea lui Isus pentru lucrarea publică	65
2.2. Perspectiva pneumatologică ioanină	77
2.2.1. <i>Paraklētos</i>	79
2.2.2. Duhul adevărului	82
2.2.3. Duhul Sfânt regeneratorul	83
2.3. Perspectiva paulină și lucrarea eclesiologică	85
2.3.1. Templul lui Dumnezeu	87
2.3.2. Arvuna moștenirii	89
2.3.3. Pecetea divină	90
2.4. Perspectiva petrină cu privire la Duhul Sfânt	92
2.5. Rezumat și concluzii	95

CAPITOLUL 2: Evoluția conceptului de consubstanțialitate a Duhului cu Tatăl și Fiul, între Niceea și Constantinopol	97
2.1. Contextul istoric și teologic al secolului IV	99
2.2. Ereziile postniceene	104
2.3. Consubstanțialitatea Duhului Sfânt cu Tatăl și Fiul, în gândirea teologilor secolului IV	107
2.3.1. Pneumatologia lui Eusebiu de Cezareea	112
2.3.2. Concepția despre Duhul Sfânt a lui Chiril al Ierusalimului (cca. 315-387)	116
2.3.3. Pneumatologia lui Atanasie din Alexandria (cca. 298-373)	120
2.3.4. Părinții capadocieni	136
2.3.4.1. Vasile cel Mare (cca. 330 – 379)	139
2.3.4.2. Grigorie de Nazianz (cca. 329 – 390)	148
2.3.4.3. Grigorie de Nyssa (cca. 335-395)	158
2.3.5. Contribuția capadocienilor	164

CAPITOLUL 3: Consubstanțialitatea Duhului Sfânt cu Tatăl și Fiul, în dezbaterile Conciliului Ecumenic de la Constantinopol, din 381 d.Hr.	167
3.1 Cadrul istoric	168
3.2. Dosarul teologic propus dezbaterilor	171
3.2.1. <i>Homoousios, hypostasis, prosopon</i>	174
3.3. Hotărârile Conciliului de la Constantinopol din 381	183
3.3.1. Duhul care este „Sfânt”	188
3.3.2. Duhul Sfânt care este „Domnul”	189
3.3.3. Duhul Sfânt care este „Domnul de-viață-Făcătorul”	190
3.3.4. Duhul Sfânt care „de la Tatăl purcede”	191
3.3.5. Duhul Sfânt care „împreună cu Tatăl și cu Fiul este adorat și preamărit”	195
3.3.6. Duhul Sfânt care „a grăit prin profeți”	197
3.4. Consubstanțialitatea Duhului Sfânt cu Tatăl și Fiul și Crezul niceo-constantinopolitan: o sinteză	199
CAPITOLUL 4: Consubstanțialitatea Duhului Sfânt cu Tatăl și Fiul în teologia contemporană	213
4.1. Recuperări teologice trinitare în secolul XX	213
4.2. Receptări ecumenice	224
4.3. Repere pentecostale contemporane	229
4.4. Aplicabilitatea doctrinei în viața Bisericii și a credincioșilor	235
4.4.1 Preocupare pentru o hermeneutică îmbunătățită	240
4.4.2 Promovarea liturgică	243
Concluzii	245
Bibliografie	251